

Anvisningar för kodning av bruk och missbruk av alkohol

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Vid citat ska källan uppges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovsmannens tillstånd.

Publikationen finns som pdf på Socialstyrelsens webbplats. Publikationen kan också tas fram i alternativt format på begäran. Frågor om alternativa format skickas till alternativaformat@socialstyrelsen.se

Publikationen ges ut av enheten för klassifikationer och terminologi, avdelningen för statistik och jämförelser.

Version: 1.0
Datum 2016-09-01

Artikelnummer 2016-9-37
Publicerad www.socialstyrelsen.se, september 2016

Förord

Dessa anvisningar gäller vid diagnosklassificering med Internationell statistisk klassifikation av sjukdomar och relaterade hälsoproblem (ICD-10-SE), den svenska versionen av WHO:s International Classification of Diseases and Related Health Problems, Tenth Revision (ICD-10). Anvisningarna förtydligar och kompletterar de klassificeringsregler som finns i anslutning till klassifikationen, i statistiskt syfte. Klassifikationsreglerna med tillhörande anvisningar är rekommendationer för användningen av klassifikationen.

Rekommendationerna gäller vid diagnosklassificering av alkoholrelaterade tillstånd vid vårdkontakter i öppen och slutenvård. I exemplen förekommer i vissa fall även patientrelaterade åtgärder som är klassificerade med Klassifikation av åtgärder (KVÅ). Ytterligare bidiagnoser utöver de angivna kan läggas till vid behov.

Anvisningarna riktar sig till dem som klassificerar diagnoser på nationell, regional och lokal nivå. På regional och lokal nivå kan de användas i de fall huvudmännen kräver in diagnosklassificerade uppgifter för olika ändamål.

Anvisningarna kan tillämpas av samtliga yrkeskategorier inom vård och omsorg.

Syftet med anvisningarna är skapa förutsättningar för att klassificering av sjukdomar och andra hälsoproblem ska kunna ske på ett enhetligt sätt. Målet är en god kodningskvalitet, dvs. att kodningen överensstämmer med diagnosformuleringen och görs likartat nationellt.

Innehåll

Förord.....	3
Sammanfattning.....	5
Exempel på situationer där koder ur kapitel V används.....	6
Akut (avsiktlig) alkoholintoxikation som huvudorsak till vårdkontakt	6
Skadligt bruk av alkohol: psykisk eller fysisk skada till följd av alkoholmissbruk.....	6
Beroendesyndrom (kronisk alkoholism).....	6
Alkoholbruk som bidragande orsak till ett tillstånd som föranleder vårdkontakt eller bedömning av hälsotillstånd	7
Alkoholpåverkan som bidragande orsak till ett tillstånd som är huvuddiagnos vid en vårdkontakt	7
Alkoholbruk (ej akut påverkan) i anamnesen som bidragande orsak till ett tillstånd som är huvuddiagnos vid en vårdkontakt.....	7
Avsiktlig (suicidal) och oavsiktlig förgiftning med alkohol.....	7
Koder i ICD-10-SE för sjukdomar och hälsoproblem relaterade till bruk och missbruk av alkohol	9

Sammanfattning

Socialstyrelsen får regelbundet frågor om klassificeringen av bruk och missbruk av alkohol. Vi ser därför ett behov av att ange vilka koder som kan vara aktuella att använda och hur de ska anges vid diagnosklassificering av en vårdkontakt.

Det finns ett antal koder i Internationell statistisk klassifikation av sjukdomar och relaterade hälsoproblem (ICD-10-SE) för att klassificera diagnoser som har relation till bruk och missbruk av alkohol. I kapitel V finns koder för akut intoxikation, skadligt bruk av alkohol samt för kroniskt alkoholmissbruk och vissa tillstånd relaterade till kroniskt alkoholmissbruk. För att dessa koder ska användas krävs att kriterierna på sidorna 162-163 i den tryckta ICD-10-SE är uppfyllda. I vissa organkapitel (IV, VI, IX, XI) finns specifika koder för vissa alkoholrelaterade sjukdomar. I kapitel XX och XXI finns dessutom tilläggs-koder och koder för alkoholbruk som kontaktorsak.

I detta dokument anger vi ett antal typfall med exempel på olika kliniska situationer där intag av alkohol är anledning till vårdkontakten eller en bidragande orsak till tillståndet som patienten får vård eller behandling för. Observera att endast alkoholbruk som är relevant för vårdkontakten eller hälsotillståndet ska kodas.

Exempel på situationer där koder ur kapitel V används

Akut (avsiktlig) alkoholintoxikation som huvudorsak till vårdkontakt

Exempel 1: Patient införs till sjukhus efter att ha anträffats mycket kraftigt berusad i en portuppgång. Sänkt medvetandegrad, kan inte stå på benen. Blåser 3.7 ‰. Patienten läggs in för observation med extra övervakning.

Exempel 2: 14-åring inkommer medvetslös per ambulans efter kraftig överkonsumtion av alkohol på en fest.

Kodning: Akut alkoholintoxikation är anledning till vårdkontakten och ska i båda fallen vara huvuddiagnos (F10.0).

Kommentar: Koden F10.0 kan användas för akut alkoholintoxikation oavsett om patienten har en missbruksproblematik eller inte. Patienten i exempel 1 är troligen alkoholist, medan patienten i exempel 2 sannolikt inte är det. Till skillnad från F10.0 förutsätter de övriga koderna i kategorin F10 ett kroniskt alkoholmissbruk.

Skadligt bruk av alkohol: psykisk eller fysisk skada till följd av alkoholmissbruk

Exempel 3: Kronisk alkoholmissbrukare med levercirros som inte slutar dricka trots vetskap om att sjukdomen är orsakad av alkohol.

Exempel 4: Kronisk alkoholmissbrukare med alkoholrelaterade, recidiverande depressioner och som fortsätter dricka.

Kodning: Skadligt bruk (F10.1) används som huvud- eller bidiagnos beroende på om vårdkontakten avser själva alkoholmissbruket eller den alkoholorsakade sjukdomen.

Beroendesyndrom (kronisk alkoholism)

Exempel 5: Kronisk alkoholmissbrukare som vårdas på beroendeklinik för sitt missbruk.

Kodning: F10.2 (nationella fördjupningskoder finns).

För övriga tillstånd orsakade av alkohol som klassificeras i kategorin F10 hänvisas till sidorna 162-163 i den tryckta versionen av ICD-10-SE.

Alkoholbruk som bidragande orsak till ett tillstånd som föranleder vårdkontakt eller bedömning av hälsotillstånd

Alkoholpåverkan som bidragande orsak till ett tillstånd som är huvuddiagnos vid en vårdkontakt

Exempel 6: Patient som söker akut efter att ha ådragit sig en skada, där akut alkoholpåverkan bedöms vara en bidragande orsak.

Kodning: Skadan är huvuddiagnos och kod från kategori Y90 (alkoholpåverkan fastställd som blodalkoholhalt) eller Y91 (alkoholpåverkan enligt klinisk bedömning) anges som bidiagnos.

Alkoholbruk (ej akut påverkan) i anamnesen som bidragande orsak till ett tillstånd som är huvuddiagnos vid en vårdkontakt

Exempel 7: Patient kommer för hälsokontroll och befins ha förhöjning av levertransaminaser som bedöms vara en följd av alkoholbruk.

Kodning: Det kliniska fyndet kodas som huvuddiagnos (R74.0) och alkoholbruk som bidiagnos (Z72.1).

Avsiktlig (suicidal) och oavsiktlig förgiftning med alkohol

Exempel 8: Patient med depressioner i anamnesen inkommer medvetlös efter att ha druckit stora mängder sprit i kombination med olika tabletter i suicidsyfte.

Kodning: T51.0 Förgiftning med alkohol + X65.- Suicidförsök.

Exempel 9: Treåring inkommer akut efter att ha druckit en okänd mängd av förälders apelsinlikör. Barnet intages på barnkliniken för observation på grund av nedsatt medvetandegrad och kräkningar.

Kodning: T51.0 Förgiftning med alkohol + X45.- Olyckshändelse

Kommentar: I båda dessa exempel föreligger alkoholintoxikation. Eftersom syftet med alkoholintaget inte har varit berusning ska koden T51.0 (Toxisk effekt av etanol) användas i kombination med lämplig orsakskod.

Koder i ICD-10-SE för sjukdomar och hälsoproblem relaterade till bruk och missbruk av alkohol

E24.4	Alkoholutlöst pseudocushingsyndrom
F10.0	Psykiska störningar och beteendestörningar orsakade av alkohol, akut intoxikation
F10.1	Psykiska störningar och beteendestörningar orsakade av alkohol, skadligt bruk
F10.2	Psykiska störningar och beteendestörningar orsakade av alkohol, beroendesyndrom
F10.2A	Alkoholberoendesyndrom med fysiologiska tecken på beroende
F10.2B	Alkoholberoendesyndrom utan fysiologiska tecken på beroende
F10.2X	Alkoholberoendesyndrom, ospecificerat
F10.3	Psykiska störningar och beteendestörningar orsakade av alkohol, abstinens
F10.4	Psykiska störningar och beteendestörningar orsakade av alkohol, abstinens med delirium
F10.5	Psykiska störningar och beteendestörningar orsakade av alkohol, psykotisk störning
F10.6	Psykiska störningar och beteendestörningar orsakade av alkohol, amnesisyndrom
F10.7	Psykiska störningar och beteendestörningar orsakade av alkohol, psykotisk störning som resttillstånd eller med sen debut
F10.7A	Alkohol demens
F10.7W	Alkohol orsakade psykiska störningar och beteendestörningar som resttillstånd eller med sen debut, utom alkohol demens
F10.8	Psykiska störningar och beteendestörningar orsakade av alkohol, andra specificerade psykiska störningar och beteendestörningar
F10.9	Psykiska störningar och beteendestörningar orsakade av alkohol, psykisk störning och beteendestörning, ospecificerad
G31.2	Degeneration i nervsystemet orsakad av alkohol
G62.1	Alkoholutlöst polyneuropati
G72.1	Alkoholutlöst myopati
I42.6	Alkohol kardiomyopati
K29.2	Gastrit orsakad av alkohol
K70.0	Alkohol fettlever
K70.1	Alkohol hepatit
K70.2	Leverfibros och leverskleros orsakad av alkohol
K70.3	Levercirros orsakad av alkohol
K70.4	Leversvikt orsakad av alkohol
K70.9	Lever sjukdom orsakad av alkohol, ospecificerad
K85.2	Alkoholutlöst akut pankreatit
K86.0	Kronisk pankreatit orsakad av alkohol

O35.4	Vård av blivande moder för skada på fostret på grund av alkoholmissbruk hos modern
P04.3	Foster och nyfödd som påverkats av alkoholbruk hos modern
Q86.0	Fetalt alkoholsyndrom
R78.0	Alkohol i blodet
T51.0	Toxisk effekt av etanol
Y90	Tecken på alkoholpåverkan, fastställd genom mätning av blodets alkoholhalt
Y90.0	Blodalkoholhalt lägre än 0,2 promille
Y90.1	Blodalkoholhalt 0,20 - 0,39 promille
Y90.2	Blodalkoholhalt 0,40 - 0,59 promille
Y90.3	Blodalkoholhalt 0,60 - 0,79 promille
Y90.4	Blodalkoholhalt 0,80 - 0,99 promille
Y90.5	Blodalkoholhalt 1,00 - 1,19 promille
Y90.6	Blodalkoholhalt 1,20 - 1,99 promille
Y90.7	Blodalkoholhalt 2,00 - 2,39 promille
Y90.8	Blodalkoholhalt 2,40 promille och högre
Y90.9	Förekomst av alkohol i blodet, halten ej specificerad
Y91	Tecken på alkoholpåverkan med kliniskt bedömd intoxikationsgrad
Y91.0	Lindrig alkoholintoxikation
Y91.1	Måttlig alkoholintoxikation
Y91.2	Svår alkoholintoxikation
Y91.3	Mycket svår alkoholintoxikation
Y91.9	Alkoholpåverkan, som ej specificeras på annat sätt
Z71.4	Rådgivning och kontroll vid alkoholmissbruk
Z72.1	Alkoholbruk